

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ
ΛΟΓΟΣ

Κονδύλη 1 • Μαρούσι • Τ.Κ. 15122
Τ: 210 8062033, 210 8062017
E: front.logos@gmail.com
www.front-logos.gr

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2022
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Γιατί να μαθαίνουμε ιστορία;

Γιατί δεν αγαπάνε οι μαθητές την ιστορία; Οι απαντήσεις είναι γνωστές. Γιατί συνήθως πρέπει να τη μάθουν παπαγαλία, γιατί συνήθως μαθαίνουν για προσωπικότητες και όχι για την κοινωνία, γιατί μαθαίνουν κυρίως για την παλαιότερη ιστορία και όχι τη νεότερη. Ο σημαντικότερος όμως λόγος που η ιστορία είναι απωθητική για τους μαθητές, είναι ότι το σχολείο δεν καταφέρνει να συνδέσει τη ζωή των μαθητών με το παρελθόν. Δεν καταλαβαίνουν γιατί να πρέπει να τα μάθουν όλα αυτά. Όπως μου έλεγαν κάποιοι φοιτητές μου: «Γιατί, κύριε, να πρέπει να μαθαίνουμε ιστορία; Εμείς κοιτάμε μπροστά. Κοιτάμε στο μέλλον».

Αυτό που δεν καταλάβαιναν οι φοιτητές μου και δεν καταλαβαίνουν όσοι δεν εκτιμούν την αξία της γνώσης του παρελθόντος, είναι ότι τελικά όλοι μας είμαστε προϊόντα της ιστορίας. Ότι έχουμε στο μυαλό μας έρχεται από τους προηγούμενους από εμάς. Ακόμη και οι λέξεις που χρησιμοποιώ για να γράψω αυτές τις γραμμές, δεν είναι δικές μου. Έρχονται από τους προηγούμενους από μένα. Και βέβαια το πιο σημαντικό δεν είναι οι λέξεις. Είναι οι πεποιθήσεις, οι αξίες, οι γνώσεις ακόμη και οι κανόνες. Εμείς αποφασίζουμε για τους κανόνες που ρυθμίζουν τη ζωή μας; Όχι βέβαια. Οι προηγούμενοι από εμάς αποφασίζουν. Εμείς γεννιόμαστε μέσα σε ένα πολιτισμό, σε ένα κοινωνικό περιβάλλον που όλα αυτά έχουν ήδη διαμορφωθεί. Είναι τόσο μεγάλο το βάρος του παρελθόντος πάνω στο παρόν, που ένας ιστορικός έχει ισχυριστεί κάτι που όταν το είχα πρωτοακούσει είχα εντυπωσιαστεί: «Οι νεκροί μάς κυβερνούν». Βαριά κουβέντα. Δεν συμφωνώ εντελώς όμως, καθώς και εμείς επιδρούμε στον τρόπο που εξελίσσεται η ιστορία και έχουμε ευθύνη απέναντι στις μελλοντικές γενιές ως μελλοντικοί νεκροί που αναπόφευκτα είμαστε όλοι μας.

Αξίζει να μαθαίνουμε για αυτούς τους νεκρούς. Αξίζει να γνωρίζουμε τι έκαναν, πώς σκέφτονταν, πώς ζούσαν. Αξίζει γιατί αυτοί είναι που διαμόρφωσαν τον κόσμο που μας περιβάλλει. Η γνώση του παρελθόντος είναι απαραίτητη για την κατανόηση του παρόντος. Ή, για να το πούμε με άλλα λόγια, δεν μπορούμε να καταλάβουμε το σήμερα αν δεν ξέρουμε σε βάθος το χθες. Η ιστορία είναι μια πράξη αυτογνωσίας, μια πράξη γνώσης για τον συλλογικό μας εαυτό, απαραίτητη για να καταλάβουμε τον πολιτισμό μας.

Δεν μαθαίνουμε ιστορία για χάρη των προηγούμενων. Όντως αυτοί έφυγαν και δεν έχει πια καμία σημασία για αυτούς. Μαθαίνουμε ιστορία για εμάς, για να μάθουμε από τα λάθη των προηγούμενων, να δούμε τι λειτούργησε καλύτερα για εκείνους και τι όχι. Μαθαίνουμε ιστορία για να καταλάβουμε ποιοι είμαστε και να σκεφτούμε πού θέλουμε να πάμε. [...]

[Ραυμόνδος Αλβανός, *Ο ελληνικός εμφύλιος. Μνήμες σε πόλεμο και σύγχρονες πολιτικές ταυτότητες*, εκδ. Επίκεντρο, 2022 (από τον Πρόλογο του βιβλίου)].

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Θυμάμαι, άρα ζω;

Εις σε προστρέχω, μνήμη, με πολύ σεβασμό, σαν να μου ήσουν ξένη, σαν να μην έχουμε φάει μαζί ψωμί και δάκρυα, σαν να μην ξέρω ότι χάρη σ' εσένα επιστρέφει ο απολωλώς* καιρός.

Θέλω να αφιερώσω στη μνήμη και στη ζωτική της σημασία κάποιες σκέψεις, αλλά, επειδή έχω μια τόσο στενή σχέση μαζί της και μια ευγνώμονα οικειότητα, φοβάμαι μήπως όσα πω περιπέσουν σε έναν κάπως οικογενειακό τόνο, ατημέλητον, καθισμένον χαλαρά γύρω από την προχειρότητα. Με φοβίζει, ίσως και με καθησυχάζει μαζί, η πεποίθησή μου ότι η μνήμη είναι το δεύτερο εγώ μας.

Το ότι επιμένω να μιλώ για τη νοσταλγία δεν μοιάζει σαν να έχω βγει από το θέμα, που είναι η επέτειος. [...]

Τι είναι η επέτειος; Την προς αυτήν ευσέβεια μάς την εμφυσά το περιβάλλον, το παράδειγμα, ή είναι ένστικτο ριζωμένο βαθιά στο φόβο μας ότι θα εκδιωχθούμε από τον παράδεισο της μνήμης; [...]

Για να επανέλθω στα γήινα, η επέτειος είναι και μια μέρα άκρως κοινωνική. Πάει παντού. Και σε χαρές, και σε απώλειες. Διότι έχουν και οι απώλειες κάθε τόσο τα γενέθλιά τους – αυτές κι αν δεν θέλουν να ξεχαστούν...

Και βεβαίως η επέτειος διαπνέεται και από βαθύ πατριωτισμό. Τιμά τους ήρωες, συντονίζει τον ηρωισμό με το βηματισμό της σημαίας, παρελαύνουν οι θερμοπύλες, δάφνινο στεφάνι στον άγνωστο στρατιώτη και, σιωπηρά, στον κάθε αγνοούμενο.

Για να δώσω και την πιο εγκόσμια μορφή στην επέτειο, ας πω ότι είναι ένα δωρεάν μεταφορικό μέσον με το οποίο μεταφέρεται το πολυπληθές παρελθόν εδώ στο παρόν.

Και ιδού, επιστρέφουν οι γονείς μας, έρχονται κι άλλου είδους αγάπες, άλλες συνοδευόμενες από το αίσθημα, άλλες ασυνόδευτες [...] – ιδού η νύφη ακόμα ερωτευμένη με το νυφικό της, γενέθλια, χρονιάρικα πια τα παιδιά σου, γενέθλια γενέθλια γενέθλια, κοντά η ενηλικίωση, και ακόμα τα κρατάει αγκαλιά και τα θηλάζει εκείνη η παλιά φωτογραφία σου. [...]

* απολωλώς: χαμένος

[Ομιλία της Κικής Δημουλά, από το βιβλίο *Εκλήθην ομιλήτρια*, Ίκαρος, 2022, σσ. 156, 158, 159].

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Προεισαγωγικά θα σας πω την ιστορία του ταγαριού*. Το βρήκα καταχωνιασμένο σε μια παλιά κασέλα. Κι αυτή από το χωριό. Όταν το έδειξα της μαμάς μου γέλασε. Στα φοιτητικά της χρόνια το χρησιμοποιούσε ως τσάντα. Ήταν άβολο γι' αυτήν τη δουλειά αλλά ήταν τότε της μόδας. Εξέφραζε οικολογικές ανησυχίες επίσης. Μου λέει να το πας της γιαγιάς σου. Ήθελε προφανώς να το ξεφορτωθεί. Δεν ξέρω τι μπορεί να της θύμιζε.

Η γιαγιά μου επιμένει να ζει στο χωριό. Στο σπίτι της έχει θερμοσίφωνα και τηλεόραση. Την επισκέφτηκα στις διακοπές του Πάσχα. Έχω το όνομά της και είμαι η αδυναμία της. Της έδειξα το ταγάρι και συγκινήθηκε. Το είχε φτιάξει η δική της μαμά στον αργαλειό. Ήταν μέρος της προίκας της. «Πράγματα για μια ζωή» σχολίασε. Φυσικά έκανε λάθος στο μέτρημα. Ήδη το ταγάρι είχε χρησιμοποιηθεί από τρεις γενιές. Ήταν βαμμένο με φυτικές βαφές και είχε

ωραία λαμπερά σχέδια. Μου διηγήθηκε τα νυχτέρια** που έκαναν τότε υφαίνοντας στον αργαλειό με το φως του λυχναριού. Η μαμά της. Τα έλεγε αυτά με νοσταλγία. Η γιαγιά.

Εν τω μεταξύ η ώρα πλησίαζε εννιά και αντανάκλαστικά είχε ανοίξει την τηλεόραση για τις ειδήσεις.

Της λέω γιαγιά γιατί δεν έρχεσαι να μείνεις μαζί μας στην Αθήνα.

– Γιατί τι θα έχω παραπάνω εκεί;

* ταγάρι: είδος τσάντας

** νυχτέρι: εργασία κατά τη διάρκεια της νύχτας

[Θανάσης Βαλτινός, *Επείγουσα ανάγκη ελέου. Διηγήματα*, Εστία, Αθήνα 2016, σσ. 41, 42].

ΘΕΜΑ Α

Θ Ε Ω Ρ Η Τ Ι Κ Ο

A1. Να αποδώσετε συνοπτικά τους λόγους (παράγραφοι 2-4) για τους οποίους, σύμφωνα με τον συγγραφέα του **Κειμένου 1**, είναι σημαντικό να μαθαίνουμε ιστορία (70-80 λέξεις).

Μονάδες 15

Ο Ραϋμόνδος Αλβανός στο κείμενό του παρουσιάζει τους λόγους για τους οποίους είναι σημαντική η ιστορική γνώση. Συγκεκριμένα, υποστηρίζει ότι η ιστορία συνδέεται άμεσα με το παρόν, επιδρά στην πολιτιστική φυσιογνωμία μίας κοινωνίας, καθορίζει τους κανόνες της και αλληλεπιδρά στο μέλλον. Ταυτόχρονα, αναδεικνύει τη συμβολή των ιστορικών προσωπικοτήτων στη διαμόρφωση της σύγχρονης πραγματικότητας, ενώ συντελεί στην κατανόηση του παρόντος και στην κατάκτηση της συλλογικής αυτογνωσίας. Τέλος, λειτουργεί διδακτικά προφυλάσσοντας από την επανάληψη λαθών.

ΘΕΜΑ Β

B1. Με βάση τα **Κείμενα 1** και **2** να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου ως σωστές ή λανθασμένες, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο, τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** (δεν χρειάζεται να αναφέρετε συγκεκριμένο χωρίο κειμένου).

α. Το παρελθόν δεν επηρεάζει τις στάσεις και τις αντιλήψεις μας (**Κείμενο 1**).

β. Μαθαίνουμε ιστορία για να κατανοήσουμε αποκλειστικά το παρελθόν (**Κείμενο 1**).

γ. Η γνώση της ιστορίας βοηθά να γνωρίσουμε τους εαυτούς μας και τον πολιτισμό μας (**Κείμενο 1**).

δ. Η επέτειος σχετίζεται και με ευχάριστα και με δυσάρεστα γεγονότα της ζωής (**Κείμενο 2**).

ε. Μέσω των επετείων το παρελθόν συνδέεται με το παρόν (**Κείμενο 2**).

Μονάδες 10

- α. Λάθος
- β. Λάθος
- γ. Σωστό
- δ. Σωστό
- ε. Σωστό

- B2.** α. Ποια μορφή έχει ο τίτλος του **Κειμένου 1** (μονάδες 4) και ποιος είναι ο επικοινωνιακός του ρόλος; (μονάδες 6)
- β. Ποιο υφολογικό αποτέλεσμα έχει η παρεμβολή του ευθέος λόγου στο τέλος της πρώτης παραγράφου: «Γιατί, κύριε, να πρέπει ... μέλλον»; (μονάδες 5)

Μονάδες 15

- α. Ο τίτλος του Κειμένου 1 αποδίδεται με τη μορφή μίας ευθείας ή ρητορικής ερώτησης, με τη χρήση του α' πληθυντικού προσώπου («μαθαίνουμε»), της υποτακτικής έγκλισης («να μαθαίνουμε») και την αναφορική λειτουργία της γλώσσας. Έτσι, ο συγγραφέας επιδιώκει να κάνει τον αναγνώστη κοινωνό του προβληματισμού του, προκειμένου να ενεργοποιηθεί η σκέψη του και να αναζητήσει τους λόγους για τους οποίους όχι μόνο αξίζει αλλά και πρέπει να μαθαίνει κανείς ιστορία. Παράλληλα, προϊδεάζει με σαφήνεια τον αναγνώστη για το θέμα του κειμένου – την αξία και την αναγκαιότητα της ιστορικής γνώσης – και με άμεσο και οικείο τόνο κινητοποιεί το ενδιαφέρον του για την ανάγνωση του κειμένου.
- β. Ο συγγραφέας του κειμένου 1 κλείνει την πρώτη παράγραφο του κειμένου παραθέτοντας την αμφισβήτηση της αναγκαιότητας της ιστορικής παιδείας από κάποιους φοιτητές του σε ευθύ λόγο («Γιατί, κύριε, να πρέπει να μαθαίνουμε ιστορία; Εμείς κοιτάμε μπροστά. Κοιτάμε στο μέλλον»). Με αυτό τον τρόπο προσδίδει έναν τόνο διαλογικό στο κείμενο που καθιστά το ύφος προφορικό και ζωντανό, άμεσο και οικείο για τον αναγνώστη. Παράλληλα, διαμορφώνεται ένας τόνος βιωματικός, καθώς εκφράζεται η άποψη ενός καθηγητή που ζει άμεσα την αποστασιοποίηση των νέων (των φοιτητών του) από το ιστορικό τους παρελθόν και έρχεται αντιμέτωπος με αυτήν. Είναι φανερό ότι ο ευθύς λόγος λειτουργεί ιδιαίτερα αποτελεσματικά ως προς το αναγνωστικό ενδιαφέρον.

- B3.** Πρόθεση της Κικής Δημουλά στο απόσπασμα «Για να επανέλθω ... φωτογραφία σου» είναι να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη σχετικά με το ρόλο που διαδραματίζει η επέτειος στη διατήρηση της μνήμης. Να αναφέρετε τρεις (3) διαφορετικές γλωσσικές επιλογές με τις οποίες επιτυγχάνει το στόχο της, παραθέτοντας τα αντίστοιχα χωρία (μονάδες 6) και να εξηγήσετε τη λειτουργία καθεμιάς από αυτές στο κείμενο. (μονάδες 9)

Μονάδες 15

Στόχος της συγγραφέως στο απόσπασμα «για να επανέλθω... φωτογραφία σου» είναι να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη σχετικά με το ρόλο που

διαδραματίζει η επέτειος στη διατήρηση της μνήμης. Προκειμένου να πετύχει τον σκοπό της, χρησιμοποιεί ορισμένες γλωσσικές επιλογές, όπως είναι οι ακόλουθες:

- Συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας-μεταφορά: «είναι ένα δωρεάν μεταφορικό μέσον με το οποίο μεταφέρεται το πολυπληθές παρελθόν εδώ στο παρόν». Με τη μεταφορά αυτή επηρεάζεται συναισθηματικά ο αναγνώστης – νιώθει υπερηφάνεια, συγκίνηση ή και θλίψη, πόνο – και ευαισθητοποιείται σχετικά με τον σπουδαίο ρόλο των επετείων ως μέσου σύνδεσης του ιστορικού παρελθόντος με το παρόν. Επίσης, ο λόγος γίνεται πιο άμεσος, οικείος και ζωντανός λειτουργώντας αποτελεσματικά στην πρόσληψή του από τον αναγνώστη.
- Ασύνδετο σχήμα: «Τιμά τους ήρωες, συντονίζει τον ηρωισμό με το βηματισμό της σημαίας, παρελαύνουν οι θερμοπύλες, δάφνινο στεφάνι στον άγνωστο στρατιώτη και, σιωπηρά, στον κάθε αγνοούμενο». Με το ασύνδετο σχήμα δηλώνεται emphatically ο πατριωτικός χαρακτήρας των επετείων οι οποίες αναβιώνουν και τιμούν το ένδοξο ιστορικό παρελθόν. Παράλληλα, ο αναγνώστης ενεργοποιείται συναισθηματικά βιώνοντας εθνική υπερηφάνεια και συγκίνηση μέσα από έναν λόγο κοφτό, εμφαντικό και άμεσο.
- Αποσιωπητικά: «αυτές κι αν δεν θέλουν να ξεχαστούν...». Τα αποσιωπητικά αποτελούν σχόλιο της συγγραφέως, καθώς μέσα από αυτά εκφράζει τη συναισθηματική της φόρτιση. Συγκεκριμένα, δηλώνει έμμεσα τη συγκίνησή της, τον πόνο της, τη θλίψη της διάψευσης ή της ματαιώσης, συναισθήματα που βιώνει ενθουμούμενη – μέσω των επετείων – τις απώλειες που μπορεί να έχουν στιγματίσει την ίδια ως προσωπικότητα αλλά και ως μέλος μίας εθνικής κοινωνίας. Έτσι, ο αναγνώστης ταυτίζεται συναισθηματικά με τη συγγραφέα ανακαλώντας στη μνήμη του είτε τοπικές και εθνικές είτε και οικογενειακές «απώλειες», στενάχωρες ή και θλιβερές επετείους που ο ίδιος έχει βιώσει.

Εναλλακτικές γλωσσικές επιλογές που μπορούν να αξιοποιηθούν:

- Αντίθεση: «και σε χαρές και σε απώλειες»
- Προσωποποιήσεις: «(Η επέτειος) πάει παντού», «έχουν και οι απώλειες κάθε τόσο τα γενέθλιά τους» «τα θηλάζει η παλιά φωτογραφία σου»
- Αναδίπλωση- επανάληψη της λέξης «γενέθλια»
- Εναλλαγή α' και γ' προσώπου: «μάς την εμφυσά...θα εκδιωχθούμε...Για να δώσω...Ας πω... οι γονείς μας... - Η επέτειος είναι...διαπνέεται...» κτλ.
- Η χρήση του β' προσώπου: «τα παιδιά σου...η παλιά φωτογραφία σου»

ΘΕΜΑ Γ

- Γ1.** Τι αντιπροσωπεύει το ταγάρι για την οικογένεια της αφηγήτριας;
Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με τρεις (3) κειμενικούς δείκτες.
Εσείς, αν ήσασταν στη θέση της αφηγήτριας, θα κρατούσατε το ταγάρι ή όχι και γιατί;
(150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Το ταγάρι αποτελεί για την οικογένεια της αφηγήτριας ένα διάυλο επικοινωνίας με το παρελθόν και την ιστορία της οικογένειάς της, ένα είδος πολύτιμου οικογενειακού κειμηλίου. Η ίδια μέσα από μια πρωτοπρόσωπη αφήγηση («πω», «βρήκα») μεταφέρει ένα προσωπικό της βίωμα. Κάποτε βρήκε ένα παλιό ταγάρι της μαμάς της, η οποία φάνηκε στη θέα του να μένει ασυγκίνητη («Μου λέει να το πας της γιαγιάς σου. Ήθελε προφανώς να το ξεφορτωθεί.»), καθώς για την ίδια ήταν απλώς ένα αντικείμενο φοιτητικής μόδας και είχε χρηστική σημασία («Στα φοιτητικά της χρόνια το χρησιμοποιούσε ως τσάντα. Ήταν άβολο γι' αυτήν τη δουλειά αλλά ήταν τότε της μόδας. Εξέφραζε οικολογικές ανησυχίες επίσης.»). Αντίθετη στάση τηρεί η γιαγιά της η οποία μένει στο χωριό και αντικρίζοντας αυτό το οικογενειακό κειμήλιο αισθάνεται μία βαθιά συγκίνηση και νοσταλγία. Της διεγείρει μνήμες της οικογενειακής ιστορίας που αφηγείται αναδρομικά: τη μητέρα της που ύφαινε τα βράδια, την προίκα της, τον αργαλειό και το φως του λυχναριού, τους προγόνους των τριών γενεών. («Το είχε φτιάξει η δική της μαμά στον αργαλειό. Ήταν μέρος της προίκας της.»), «Μου διηγήθηκε τα νυχτέρια που έκαναν τότε υφαινοντας στον αργαλειό με το φως του λυχναριού. Η μαμά της.»). Αυτό το συναισθηματικά φορτισμένο για την οικογένεια αντικείμενο που ταυτόχρονα περιγράφεται «με φυτικές βαφές» και «λαμπερά σχέδια», χαρακτηριστικό δείγμα λαϊκού πολιτισμού, συνδέει τη γιαγιά με το παρελθόν της, τις ρίζες της, ως μια ζωντανή παρουσία του χθες στο σήμερα αλλά και στο αύριο. Αυτός ο ισχυρός συναισθηματικός δεσμός αισθητοποιείται με τον ευθύ λόγο «πράγματα για μια ζωή». Ακόμα και η άρνηση της γιαγιάς να μετακομίσει στη πόλη, όπως της προτείνει η αφηγήτρια, φανερώνει την πληρότητα που αισθάνεται μέσα σε ένα τόπο γεμάτο μνήμες, όπως αυτές που της ξυπνάει το ταγάρι.

Το ταγάρι, αν ήμουν στη θέση της αφηγήτριας και άκουγα την ιστορία της γιαγιάς της, θα της ζητούσα να μου το δώσει ως ενθύμιο. Και αυτό γιατί θα ήθελα και εγώ να αποτελώ μέρος και συνέχεια των προγόνων μου, ενεργό κομμάτι της οικογενειακής μου ιστορίας. Για μένα η αξία της οικογένειας αποτιμάται βάσει του συναισθήματος και των δεσμών που διαμορφώνονται στον χρόνο. Πολλά αντικείμενα, όπως το ταγάρι, είναι στενά συνδεδεμένα με την αγάπη και τη ζεστασιά, τον συναισθηματικό πλούτο μιας λιτής οικογενειακής ζωής.

ΘΕΜΑ Δ

- Δ1.** «Αξίζει να μαθαίνουμε για αυτούς τους νεκρούς. Αξίζει να γνωρίζουμε τι έκαναν, πώς σκέφτονταν, πώς ζούσαν». Με αφορμή τη διαπίστωση του συγγραφέα και αξιοποιώντας δημιουργικά τα Κείμενα 1 και 2:
- α) να εκφράσετε την άποψή σας για την αξία της ιστορικής γνώσης και
 - β) να αναφέρετε βιωματικούς τρόπους που μπορούν να καλλιεργήσουν το ενδιαφέρον σας για το ιστορικό παρελθόν. Το κείμενό σας να έχει τη μορφή άρθρου που θα δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σας. (350-400 λέξεις)

Μονάδες 30

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο Ραϋμόνδος Αλβανός, στον πρόλογο ιστορικού βιβλίου του, υποστηρίζει ότι έχει μεγάλη αξία για εμάς να μαθαίνουμε τις πράξεις και τα έργα, τις ιδέες και τις σκέψεις, τη ζωή των «νεκρών». Πρόκειται για τη γνώση της ζωής των προηγούμενων από εμάς γενεών, των ανθρώπων που συγκρότησαν αυτό που ονομάζουμε «ιστορικό παρελθόν». Η άποψη αυτή του συγγραφέα λειτουργεί ως ερέθισμα για να σκεφτούμε την τεράστια αξία που έχει για όλους μας η ιστορική γνώση, αλλά και να αναζητήσουμε όλους εκείνους τους τρόπους που θα μπορούσαν εμπειρικά να ενισχύσουν και να αναπτύξουν το ενδιαφέρον μας για το ιστορικό παρελθόν.

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ

Α' Ζητούμενο: Ποια είναι η αξία της ιστορικής γνώσης;

Θεματική περίοδος: Η ιστορική παιδεία, αναμφισβήτητα, αποτελεί ένα πολύτιμο και δημιουργικό υλικό για τη ζωή όλων μας.

Στοιχεία ανάπτυξης - λεπτομερειών παραγράφου:

- *Η γνώση του παρελθόντος είναι απαραίτητη για την κατανόηση του παρόντος, για να μάθουμε από τα λάθη των προηγούμενων, να δούμε τι λειτούργησε καλύτερα για εκείνους (Ρ. Αλβανός)*
- Αναδεικνύεται σε «δάσκαλο» ζωής για εμάς παρέχοντας και προβάλλοντας:
 - ✓ από τη μια όλες εκείνες τις θετικές αξίες και τα πρότυπα ζωής που νοσηματοδοτούν το παρόν, το τροφοδοτούν με αξίες και ιδανικά, με προσανατολισμούς ανθρωποκεντρικούς. Ενισχύει την αίσθηση της πολιτικής και ιστορικής ευθύνης και ωριμότητας, καθώς αποθησαυρίζει μνήμες και αξίες του παρελθόντος, που αποτελούν τροφή για το παρόν και το μέλλον. (π.χ. εθνικές και κοινωνικές επαναστάσεις, ηρωισμοί κάθε μορφής, θυσίες, ανθρωπιστικές δράσεις κτλ.)
 - ✓ από την άλλη όλα εκείνα τα τραγικά ή ατυχή γεγονότα, τα σφάλματα και τα αρνητικά ή «νοσηρά» ιστορικά πρόσωπα, που λειτουργούν ως μέσα αποτροπής της επανάληψης λαθών του παρελθόντος.
- *Οι πεποιθήσεις, οι αξίες, οι γνώσεις, οι κανόνες, όλα έρχονται από τους προηγούμενους σε εμάς (Ρ. Αλβανός)*
- Εμπλουτίζει την παιδεία ενός λαού, καθώς μεταλαμπαδεύει σε εμάς, στις νεότερες γενιές, πολιτιστικά και πνευματικά επιτεύγματα του παρελθόντος που αποτελούν τη βάση του σύγχρονου εθνικού ή ακόμη και ευρωπαϊκού και παγκόσμιου πολιτισμού. Θεωρίες και επιτεύγματα του παρελθόντος στην επιστήμη, στην τέχνη, στη φιλοσοφία, στην εκπαίδευση, στην πολιτική, λειτουργούν ως φορείς παιδείας με μηνύματα και ιδέες διαχρονικού χαρακτήρα, αλλά και δίνουν τα απαραίτητα θεμέλια για νέες επινοήσεις και δημιουργίες.

(π.χ. οι θεσμοί και οι νόμοι της αρχαίας αθηναϊκής δημοκρατίας, η φιλοσοφία του Πλάτωνα κτλ.).

- Η επέτειος διαπνέεται από βαθύ πατριωτισμό, τιμά τους ήρωες-είναι ένα μεταφορικό μέσο με το οποίο μεταφέρεται το παρελθόν στο παρόν (Κ. Δημουλά)
- Διαμορφώνει και ενισχύει την εθνική συνείδηση, την εθνική αυτογνωσία και ταυτότητα. Είναι ο συνεκτικός κρίκος των ανθρώπων που συγκροτούν ένα έθνος, ο ισχυρός δεσμός τους στον χώρο, στον τόπο και στον χρόνο που τους ονομάζει «έθνος». Η εθνική υπερηφάνεια, η συγκίνηση, ο θαυμασμός για τις εθνικές νίκες, τις θυσίες και τους αγώνες μεταδίδουν και δυναμώνουν υγιώς το εθνικό φρόνημα.

Β' Ζητούμενο: Με ποιους βιωματικούς τρόπους μπορεί να καλλιεργηθεί το ενδιαφέρον μας για το ιστορικό παρελθόν;

Θεματική περίοδος-μετάβαση στο β' ζητούμενο: Είναι, λοιπόν, αυτονόητο ότι το ιστορικό παρελθόν αποτελεί έναν σημαντικό φορέα παιδείας, εσωτερικής καλλιέργειας και κοινωνικής εξέλιξης. Έτσι, επιβάλλεται να καλλιεργήσουμε το ενδιαφέρον μας για αυτό με τρόπους βιωματικούς μέσα από τους οποίους θα εσωτερικεύσουμε, θα κάνουμε κτήμα μας σημαντικές πτυχές της ιστορίας.

Στοιχεία ανάπτυξης - λεπτομερειών παραγράφου:

- Αξιοποίηση οπτικοακουστικού υλικού, πολυτροπικού ψηφιακού περιβάλλοντος: προβολή ταινιών, συνεντεύξεων, μαρτυριών, ομιλιών, φωτογραφιών, σκίτσων με ιστορικό περιεχόμενο – σχολιασμός, συζήτηση, διάλογος και προβληματισμός
- Ομαδοσυνεργατικές ερευνητικές εργασίες
- Οργανωμένες εκπαιδευτικές επισκέψεις σε ιστορικούς χώρους μνήμης: μνημεία, μουσεία – ομάδες εργασίας (συνεντεύξεις, φωτογραφίες κτλ.), σύνδεση με το μάθημα μέσα από βοηθητικά φυλλάδια και ερωτηματολόγια κτλ.
- Ανάδειξη της τοπικής ιστορίας (δήμου, κοινότητας-χωριού) μέσα από εκδηλώσεις μνήμης με τη συμμετοχή σημαντικών προσώπων, τη συνεργασία με πολιτιστικούς φορείς και συλλόγους
- Οργανωμένες εκδηλώσεις για ιστορικές επετείους και βιωματική προσέγγιση του μαθήματος της ιστορίας: Θεατρικές παραστάσεις και ταινίες με δραματοποίηση ιστορικών γεγονότων και προσώπων, συναυλίες με μουσικά ακούσματα ιστορικής αξίας, «αγώνες» με ιστορικά πρόσωπα, ιστορικοί όμιλοι
- Ατομική ευθύνη και συμμετοχή: η βιωματική γνώση της ιστορίας και η εμπειρική επαφή με αυτήν δεν περιορίζεται στον χώρο του σχολείου – ενεργός δράση και συμμετοχή του νέου σε τοπικούς ιστορικούς και πολιτιστικούς συλλόγους και φορείς, σε εθνικές επετείους, σε ιστορικά αφιερώματα της πολιτείας ή πολιτιστικών φορέων (κινηματογραφικές λέσχες, θεατρικές ομάδες, κρατικοί ή δημοτικοί θεσμικοί παράγοντες και φορείς κτλ.)

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ας σκεφτούμε όλοι εμείς οι νέοι τι ζούμε σήμερα: την αποδυνάμωση του πνεύματος και τη μαζοποίηση μέσα από το θέαμα και τον εντυπωσιασμό της ψηφιακής εικόνας και την υλική κατανάλωση, τις θετικές αλλά και αρνητικές προκλήσεις ενός παγκοσμιοποιημένου περιβάλλοντος, τους κινδύνους της εθνικής μας κυριαρχίας σε μια προβληματική συνοριακή γειτνίαση. Μήπως η «υγιής» ιστοριογνωσία αποτελεί μια ηχηρή απάντηση σε όλα αυτά;

Γρηγοράκης Σωτήρης – Θεοδώρου Χριστίνα – Γλύμπη Εβελίνα

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ
ΛΟΓΟΣ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ
ΛΟΓΟΣ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ
ΛΟΓΟΣ